

tyzm. Bardzo przekonujące argumenty, przedstawione przez ks. Śnieżyńskiego, skłoniły do wyciągnięcia wniosków końcowych. Otóż mimo wpływu kantyzmu na myślenie ks. Wciórki, widocznego w poważnym potraktowaniu problematyki poznania, nie można stwierdzić, że ks. Wciórka był kantystą. Na postawione w tytule referatu pytanie można, zdaniem ks. Śnieżyńskiego, odpowiedzieć następująco. Niewątpliwie ks. prof. Ludwik Wciórka był znawcą myśli królewieckiego filozofa, nie oznacza to jednak, że był jego wiernym uczniem.

W zakończeniu sesji, ks. prof. bp. Jędraszewski podziękował prelegentom za interesujące wystąpienia i przypomnienie sylwetki Ks. Profesora. Ks. prof. Jędraszewski podkreślił także niedościgłość wzoru jakim był i pozostanie ks. prof. Ludwik Wciórka, nie tylko jako filozof, ale także i przede wszystkim jako człowiek.

PRZEMYSŁAW STRZYŻYŃSKI

CZŁOWIEK W GRUPIE. DZIAŁANIE I SPOSTRZEGANIE.
WARSZTATY Z PSYCHOLOGII SPOŁECZNEJ ZORGANIZOWANE PRZEZ
KOŁO NAUKOWE WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO UAM.
JAMNA, DNIA 11-14 KWIETNIA 2002 ROKU

W dniach 11-14 kwietnia 2002 roku odbyły się pierwsze wyjazdowe warsztaty Koła Naukowego Wydziału Teologicznego UAM. Bazą warsztatów była baczówka w Jamnej – Schronisko Studenckie UAM. Tematem warsztatów było: *Człowiek w grupie. Działanie i spostrzeganie*. W planach warsztatów uwzględnione zostały wykłady, ćwiczenia oraz konsersatoria. Prowadzącymi byli: ks. lic. Tomasz Błaszczyk UAM, mgr Anna Kalbarczyk. Opiekunem grupy został mgr Przemysław Strzyżyński UAM.

Dzień pierwszy (11 kwietnia)

Pierwszy wykład poprowadzony przez ks. lic. Tomasza Błaszczyka stanowił wprowadzenie w ogólny podział nauk z uwzględnieniem podziału nauk psychologicznych. Ważną konstatacją wykładu *Metody i zakres działania psychologii. Czym jest psychologia społeczna?* – *człowiek w grupie* było, iż u źródeł psychologii leży filozofia oraz wnioski praktyczny, iż w psychologii, w przeciwieństwie do wielu innych gałęzi wiedzy, nikt nie stara się wythumaczyć faktów w jednej teorii unitarnej. Omówione zostały różne sposoby badań i metod psychologicznych z położeniem szczególnego nacisku na metodę i przedmiot badań psychologii społecznej. Owa zajmuje się badaniem wzajemnych wpływów społecznych. Jest to psychologia badająca konkretne zachowania. Będąc rodzajem psychologii wysoce pragmatycznej wzoruje się na naukach przyrodniczych. Posiada swoisty rygorizm metodologiczny i zajmuje się głównie obserwacją kwalifikowaną, czyli taką, w której uczestniczą eksperymetatorzy.

Nastąpiły ćwiczenia mające na celu pokazanie najprostszych mechanizmów społecznych. Porównywanie odcinków i kolorów miało pokazać wpływ grupy na jej członków. Badacz, który stworzył eksperyment z odcinkami wyszedł z założenia, że w sytuacjach jasnych i racjonalnie rozwiązywalnych, ludzie oprą się naciskowi grupy (będą obstawać przy swoim zdaniu, poglądzie). Eksperymentator pokazywał każdemu planszę. Znajdowały się tam trzy linie o różnej długości, pod nimi natomiast badany odcinek. Następnie prosił, aby każdy

ocenił, do której z owych trzech linii niżej znajdujący się odcinek jest zbliżony długością. Podobne zadanie czekało uczestników przy porównywaniu kolorów. Między pytanymi znajdowali się pomocnicy eksperymentatora. Udzielali oni błędnej odpowiedzi. Doszło tutaj do ciekawej konstatacji: ludzie postępują niewłaściwie i, co ciekawsze, wiedzą o tym, ale zachowują się tak, aby nie wyjść na głupców lub dewiantów (nie dostosowanych). Często zdarza się, że ludzie naśladują grupę nawet wtedy, gdy nie wierzą w to, co robią albo, gdy wiedzą, że postępują źle. Takie zachowanie często się utrwała – na zasadach czysto behawioralnych – zyskując pozytywne wzmocnienie w postaci słownej nagrody.

Wieczornym wykładem tego dnia był temat przedstawiony przez mgra Przemysława Strzyżyńskiego *Światy możliwe i plotka*. Mottem owego była znana ezopowa bajka o pasterczu-dowcipnisiu. Na bazie tego doświadczenia omówione i sprecyzowane zostały pojęcia plotki oraz światów możliwych i ich wzajemnych korelacji. Światy możliwe są innymi stanami rzeczy względem świata aktualnego. Plotka może być opisem świata możliwego. Jest on światem możliwym, chociaż w świetle ezopowej bajki nie egzystuje chyba na takich samych prawach jak inne światy tego rodzaju. Następuje tutaj często zmiana treści komunikatu i spadek wiarygodności takiego świata możliwego. Czy plotka w jakiś szczególny sposób może kreować światy możliwe? Plotka określona jako nieprawdziwy komunikat językowy na temat stanu rzeczy, może zostać określona jako wypowiedź, która nie będąc prawdziwą w świecie aktualnym, jest taką w którymś ze światów możliwych. Osoba powtarzająca plotkę miesza zatem ze sobą porządki dwóch stanów rzeczy: świata możliwego i aktualnego, a co więcej nie tyle mówi o świecie aktualnym, co o świecie możliwym jako świecie aktualnym. Mówi o tym co prawdopodobnie mogłoby się stać, czyli o czymś co jest tylko w możliwości bycia podobnym do prawdy.

Dzień zakończył się integracyjnym ogniskiem.

Dzień drugi (12 kwietnia)

Tematyką trzeciego wykładu (ks. lic. Tomasz Błaszczuk) była *Grupa okiem psychologa i podstawowe mechanizmy społeczne*. Aby grupa istniała muszą w niej być przestrzegane pewne normy. Mogą być to normy pisane jak i niepisane. Te ostatnie zazwyczaj silniej oddziałują na daną grupę. Normy przyjęte przez naśladowanie są tymi, które są najtrwalsze. Normy są nagradzane przez grupę, ale także wymuszane w różnoraki sposób (presja społeczna).

Wykład czwarty (ks. lic. Tomasz Błaszczuk) – *Elementy postawy człowieka i sposoby wpływania na nią* był ukazaniem procesu jakiemu poddaje się psychologia społeczna odpowiadając na zapotrzebowanie społeczne. Następnie sprecyzowano pojęcie postawy i jej trzy podstawowe składniki: emocjonalny, poznawczy i behawioralny. W następnej kolejności pokazane zostały mechanizmy dwóch strategii perswazji: centralnej – bazującej na konkretnych argumentach i peryferycznej – opierającej się na różnego rodzaju uczuciach. W tym kontekście pokazana została również prawda ewangeliczna. Aby dotrzeć z nią do odbiorcy istnieje konieczność przebicia się przez szum informacyjny, pewność, iż jest się zrozumianym, zdobycie zaufania poprzez świadectwo, przekonanie słuchacza oraz zinterioryzowanie głoszonych treści.

Wieczne konwersatorium skupiło się na analizie książki Williama Kirka Kilpatricka *Psychologiczne uwiedzenie*. Kilkadziesiąt wybranych zagadnień było wyjaśnianych od strony teologicznej i interpretowanych od strony psychologii. Pokazano różnicę między spowiedzią a psychoterapią, ich wzajemne przenikanie i granice zastosowań każdej z nich. Owa

książka przyczynia się do zdezonizowania psychologii humanistycznej, pokazuje jej siłę, wypływającą przeciw z chrześcijaństwa, ale także słabość, która w niej tkwi. Ludzie chcą być przekonywani o własnej wszechmocy (sami, sobie, jak samemu pomóc sobie, jak być, itd.) i to ich gubi, przyczynia się w sposób bezpośredni do nerwic, dalej do depresji i licznych frustracji. Psychologię można i trzeba umieć wykorzystać. Posługując się metaforą noża: można nim przygotować posiłek dla głodnego, można wykonać operację ratującą życie, można też kogoś skaleczyć a nawet zabić.

Również tego dnia, na prośbę bacy – gospodarza Schroniska UAM, chętne osoby pozostawiły po sobie pamiątkę w postaci wykonanej pracy w przygotowaniu surowca pod rzeźbę, która stanie przy baczności.

Dzień trzeci (13 kwietnia)

Dzień rozpoczęły ćwiczenia połączone z wykładem *Dzieci z głęboką niepełnosprawnością*, prowadzone przez mgr Annę Kalbarczyk. Podstawą pracy z dziećmi głęboko upośledzonymi jest operowanie konkretem. Przedstawione zostały metody pracy z dziećmi z różnym stopniem upośledzenia.

Na początku zaprezentowany został *Program dla niepełnosprawnych ruchowo* K. Knilla. Miał on wprowadzić uczestników w świat dzieci, wykonywane przez nich czynności, a jednocześnie uświadomić, że pocieranie dłoni, klepanie się po udach, itd. nie dla wszystkich jest jasne, czytelne. Dzieci często uczą się takiego programu przez cały rok w stałych blokach – raz w tygodniu.

Komunikacja wspomagająca to sposób w jaki ludzie przekazują informacje, kiedy nie mogą mówić na tyle wyraźnie, aby rozumiało ich otoczenie. Wymaga ona wykorzystania pomocy komunikacyjnych, np. tablic. Komunikacja alternatywna to metoda porozumiewania zamiast mowy.

Jednym z prezentowanych sposobów porozumiewania się z dziećmi był alfabet Bliss. Jest to system prostych znaków-symboli, często abstrakcyjnych, którymi posługują się nauczyciele *Szkół Życia* na całym świecie. Symbole Blissa umożliwiają porozumiewanie się, tworzenie zdań, metafor, pomysłów, zabaw. Są znacznie doskonalsze niż piktogramy – biały umowny symbol na czarnym tle. W Polsce symbole Blissa nie są jeszcze rozpowszechnione, ale na świecie zyskują coraz to większą popularność (choć nie są jeszcze powszechnie stosowane). W Poznaniu są one używane w Szkole nr 103 (*Szkole Życia*) do porozumiewania się z niektórymi osobami. Zespół Szkół Specjalnych nr 103 w Poznaniu jest jedyną placówką zajmującą się dziećmi z głęboką niepełnosprawnością. Opieką objęci są także rodzice, dla których niepełnosprawność dziecka była i jest głęboką tragedią. Jest zatem profesjonalna opieka pedagoga i psychologa. Rodzicom udziela się wsparcia nie tylko psychologicznego, ale też konkretnych porad, gdzie się udać, aby otrzymać pomoc. Szkoła prowadzi również nauczanie indywidualne – w domu dziecka. W *Szkole Życia* jest hydroterapia, hipoterapia, dogoterapia, zespół rehabilitantów, pedagogów specjalnych i logopedów, którzy wspólnie opracowują plan pracy dla konkretnego dziecka.

Tego też dnia wykład ks. lic. Błaszczyka *Manipulacyjne metody wykorzystania praw rządzących zachowaniem w grupie* ukazał metody i środki działania mechanizmów z którymi każdy ma styczność na co dzień. Reklama, polityka, media, sekty – to obszary gdzie mniej lub bardziej zawołowana metoda manipulacji jest obecna. Na nierangowanej skali ukazane zostały granice nacisku, reklamy i *prania mózgu*. Na tej podstawie omówiona została szczegółowo struktura osobowości i schemat systemu wartości, który jest najtrwalszą cechą psy-

chiczną człowieka. Bardzo ciekawym okazały się być mechanizmy działania reklamy oraz sposoby działania psychologicznego sekt.

Na wieczornym konwersatorium przedstawione zostały trzy grupowe projekty (fikcyjne) zakrojonych na szeroką skalę działań duszpasterskich. Była to akcja apologetyczna broniąca inkwizycji, reklama sakramentu pojednania oraz organizacja koncertu ewangelizacyjnego. Każdy z projektów został przewidziany na inną skalę oddziaływania i każdy miał dzięki temu własną specyfikę. Po każdej prezentacji rozwijana była dyskusja nad metodą zaproponowaną przez każdą grupę, w dwóch przypadkach była ona długa i silnie nacechowana emocjami.

Dzień czwarty (14 kwietnia)

Podsumowanie warsztatów.

Każdego dnia odbywała się także msza w kaplicy Matki Bożej Niezawodnej Nadziei lub kościele Ośrodka Duszpasterskiego OO. Dominikanów na Jamnej. Był również przewidziany czas na spacer po przepięknych wzniesieniach Pogórza Rożnowskiego.

Na prośbę wszystkich uczestników warsztatów po powrocie wykłady z zakresu psychologii społecznej znalazły swą kontynuację w czasie trwania letniego semestru roku akademickiego 2001/2002.

BARTOSZ BYNOWSKI